

Márkus Ferenc VÖRÖSMARTY MIHÁLY: HEDVIG

Legenda (1829)

A legenda *alapeszméje* legátfogóbban így írható le: az isteni gondviselés szándéka hogyan jut le a földre, és hogyan talál célba az emberben. Másképpen fogalmazva: ég és föld miként egyesül küzdelmek árán - nemzeti történeti példát is állítva - mégis ellenkezés nélküli harmóniában.

1-11. Egykor főnn a mennyben Isten arra utasítja Gábor angyalt, hogy szálljon a földre, járjon-keljen az emberek között, és áldó égi csókkal illesse a szerelmes lányok ajkát. Azért, hogy a szépek szebbek, a boldogok pedig boldogabbak legyenek!

Kész tehát az égi jó - Isten áldó csókja - földre juttatásának terve. Megvannak a kiválasztottak, a leányok, akiket az különböztet meg a többi embertől, hogy szerelmesek. Ok az egyetemes természetben a szépség különleges földi hordozói. Azok a teremtmények, akik Isten megkülönböztető figyelmét először szépségükkel kiváltották és magukra irányították. Azután a szerelem által a teremtés és a gondviselés tervében a legmagasabbra emeltettek. Így fölmagasztosítva az emberek között éppen a női nem érdemelte meg, hogy a boldognál is boldogabb legyen. Nem lehet nem fölfigyelnünk arra, hogy a *népmese* hangja, közvetlensége már itt, a mű legelején el-lenponozza az égi magasokról egyáltalán lehetséges emberi elképzelést. A menny világát közel hozza az olvasóhoz. A barátságos, családias tónus nem föltétlenül jellemző a középkori legendára. Jelen esetben azonban ez lehet a *nemzeti történetmondás* Vörösmarty és romantika által elképzelt és meg is valósított szintézise. Benne azzal a lényeges karkövetelte emberi, társadalmi gesztussal, hogy úgy emelhetünk valakit, valamit magasba, ha a megengedhető határig alászállunk érte.

12-27. Gábor angyal Isten parancsát keménynek, szinte teljesíthetetlennek találja. Az embernél jóval nagyobb képességű angyalt is ugyancsak próbára teszi. S ha mégis teljesíti a teljesíthetlent, oly hosszú időt kívánna az örökkévalóságából, hogy „Fényhazáját meg nem látja többé.”

A kedvesen körmönfont, bakafántoskodó angyali érvelés az ellentétek labirintusában bujkálva igyekszik célba jutni. A kevés és a sok, a nappal és az éjszaka, a meleg és a hideg vitázó játékával jutunk előre a teljesíthetlenség végkövetkeztetéséig.

Tér, idő, parancs, engedelmesség isteni, angyali, emberi érvei vívják csatájukat játék kardként villogtatott szavakkal.

28-32. Isten Gábor replikáján mosolyogva megismétli, egyben pontosabbá teszi korábbi utasítását. Ám vissza nem vonja! Csak azt a leányt illesse égi áldású csók, aki szerelmes, de lelke - „gondolatja” - feddhetetlen, tiszta, szent, azzal tetszik az égnek.

A két mennyei szereplő beszélgetésének ez a részlete apa és fia közötti szóváltásra emlékeztet; megegyezésükre, amelyben a mindenható apa fiából mosolyogva kikényszeríti utasítása tudomásulvételét és teljesítését. A mennyei családi jelenetben a földi és e világi kis és nagy demokráciák viszonyának és összehangolásának korai előképét is láthatjuk.

33-38. Eddig terjed a terv, ettől kezdve következnek a végrehajtás, a teljesülés. Isten és angyalának párbeszéde után Gábor elindul földi útjára. Ebben a terjedelmileg kicsi, ám annál intenzívebb líraiságú *elbeszélő* részben csendesül meg az egyébként önmagá-

HEDVIG

Legenda

Szóla isten Gábor angyalához:

- „Szép cselédem, fényes Gábor angyal!
Ölts piros két szárnyat vállaidra,
Szedd be nappal, a' szép délvilággal,
5 Arczaidra vedd tavasz' derültét,
Végy mosolygóbb ifjúságot arra:
A kicsinyded földre fogsz leszállni,
'S a' szerelmes lányok' bíbor ajkán
Csókot áldó égi csókot hagyni;
10 A' ki szép, hogy még szebb csókod által,
'S a' ki boldog, boldogabb lehessen.”
És felelt a' fényes Gábor angyal:
„Boldog isten, oh te véghetetlen!
Melly parancs ez! milly kemény ítélet!
15 Olly parányi bár a' föld magában,
De szerelmes szívű lánya olly sok
Támadattól a' komoly napestig,
'S a' fagy' éjszakáig déli hőtől,
Hogy, ha ezret láttam, visszatérve
20 Új ezerrel lesz találkozásom;
Mert fűszálként mindenütt terem lány,
'S egy leány sincs, a' ki nem szerelmes.
Boldog isten, oh te véghetetlen!
Így örökké el leszünk szakadva,
25 'S Gábor angyal, bár ohajtsa lelke,
Fényhazáját meg nem látja többé.”
Így felelt a' fényes Gábor angyal.
Mosolyogva monda rá az isten:
„Melly leánynak szíve rejt szerelmet,
30 Gondolatja még is feddhetetlen,
'S tiszta, szent és fetszhető az égnek:
Arra szálljon csókod áldomásul.”
'S ment az angyal. Hajnal nyílt utána,
Dal szövődött szárnya' zajszeléből,
35 Dal, minőt a' lélek hall magában,
Éjein ha boldog álma eljő,
'S a' nem ösmért tündérhon' öléből
Legrejtettebb vágya visszahangzik.

- 40 És soká és messze járt vigyázva;
Ifjú és agg volt figyelme' tárgya,
'S lelt szerelmet mindenütt a' földön.
Hőben és fagyok közt a' leányszív
Ége, mint a' pártusok' vetése,
Mellybe Sámson' karja űze lángot.
- 45 'S felsohajta néha Gábor angyal:
„Istenem! mi bajra hajtasz engem!
A' szerelmes lányka mit kívánjon,
Mit gondoljon, mint az egy szerelmet?
Ez hívének szép szemében olvad,
- 50 Az mosolygó ajkin vágya csüggni,
Termetét más, 's délczeg indulatját,
Sőt hibáit mint bálványt imádja.
Van, ki fényről, kincsről mér szerelmet,
'S a' fagyért ég büszke gondolatban.”
- 55 Így az angyal néha felsohajta,
'S mert előtte, mint a' könny, kitárva
Leplezetlen állott a' leányszív,
Tarka 's tarkább lön tapasztalása.
Egy virágszál, egy kis semmi gyakran
- 60 Évig élt a' hű leány' szívében;
Mint folyamnak tükre volt a' másé,
Melly utában majd a' törpe bokrot,
Majd kevély fa', termetét mutatja;
Ebben a' szerelmek' rózsavásznán
- 65 Jégfonállal szöve volt kevélység;
Abban olvadásig lány ohajtát,
Búmerengés, kedv, csapongva játszó,
Lenge jóság, elmúló szelidség
A' hiúság' cifra köntösében
- 70 Változnak mint a' hold' világa,
Vétlen véikes vágyaik' sokával,
'S álmaiknak minden ezredével.
És az angyal, más világ' lakója,
Nem találta kedvet mind ezekben,
- 75 Nem találta tetszhetőt az égnek.
'S ím egy ország föltünék szemébe,
És egy nemzet messze napkeletről,
Boldog és nagy, gazdag és hatalmas,
Melly parancsolt a' sebes Dunának,
- 80 'S tengerektől tengerig csatáztván,
Nagy királyát 's a' jót, mint egy istent,
Ős Budában fénynyel udvarolta:
A' magyar volt, 's nagy Lajos királya.
Gábor angyal megszállt e' vidéken:

ban sem nagy hullámverésű, a „fenti” világ örök kiegyensúlyozhatóságát mutató *dialógus*. Metamorfózisos szövegalkítás lendíti a részletet a még érzékelhetőbb és a már csak elképzelhetőnek költői szépséggel teljes közegébe.

Honnan lépünk és hová? Melyik érzéktartományból lebegünk tovább, és melyikbe jutunk? De soha nem véglegesen! A hajnal ébredő fénye finom zenébe olvad. Fölsejlik benne a lélek legtitkosabb dallama. Az, amit csak éjnek évadján boldog álmainkban hallhatunk. Ismeretlen tündérvilág üzenetét hozza a hangokból kiszüremkedő halk vágyakozásban. Mindennek realitása az angyal szárnymozgása, a meglebbentett szárny suhogó hangja, magának a repülésnek egyszerű ténye. Mindezt miért teszi? Az elbeszélő miért kapcsolja egybe az érzékelhetőt és az érzékelhetőt túlit?

Azért, hogy összekösse a folytatás előkészítéséül a mennyet és a földet, a főnről közölt jót és annak lenti tudomásulvételét, továbbá a földre szállni igyekvő angyal kötelességteljesítésének és fényhaját nehezen felejtő visszavágyásának ambivalenciáját.

39-44. Gábor angyal bejárja széles e világot. Sok időt tölt feladata gondos teljesítésével. Jártában-keltében alig tudja össze számlálni a sok szerelmes leányt. Sem tél, sem nyár nem volt akadály a leányszív föllobbanó érzéseinek. A végletekhez folyamodó költői beszéd - soká és messze, ifjú és agg, mindenütt a földön, hőben és fagyok közt - a szerelem egyetemes, teret és időt átfogó, egyben az angyal feladatának valóságos, földi teljesíthetlenségét is sejtető határtalan nagyságát is vázolja.

Mindezt egyetlen *hasonlatba* futtatva-foglalva. A hasonlat a közvetlenül előző szövegdarab kiténtetett hallhatóságát - dal, zajszeléből, hall, visszhangzik - a *kép* szemléltető és mitológiai perspektívát nyitó látványával egészíti ki, sőt fokozza. Ezen túl a legenda gondolatmenetét a Biblia ószövetségi világába igazítja. A szerelem örökérvényűségének természeti tételét történelmi és vallási távlatlalt - hacsak villanásnyi időre is - toldja meg.

A kép egyik eleme Horvát István (1784-1846; egyetemi tanár; történelmi, irodalomtörténeti, nyelvészeti dolgozatokat írt) munkájára hagyatkozva tévesen „pártusok vetése”-ről beszél filiszteusok gabonája helyett (Birák könyve 15, 4-5.).

45-54. A legenda meséjének továbbszövése az angyal *belső monológjában* folytatódik. Zsörtőlődik, zsémbelődik tennivalója kicsinyességén, eddigi útja eredménytelenségén. A lányka „gondolatja” ugyan mi más lehetne, „mint az egy szerelem”? S ezt mi váltja ki, mi közvetíti? Szép szem, mosolygó ajak, hibátlan termet, „délceg indulat”, kincs, ragyogás, sőt a férfi megejtő hibája, elutasító hidegsége is.

Égi mércével mérve csupa múló jelentéktelenség!

55-75. Az ebben a részben olvasható terjedelmesebb szövegdarab valójában a női természetnek, általánosabban az emberi tulajdonságoknak hallatlanul finom, részletező, lélektanilag pontos, *romantikus leírása*. *Ellentételen* nyugszik. Ebből eredően is az angyal a szerelmes női szív, a szerelem színes sokféleségében nem talál semmi égnek tetszőt.

Bár a költemény egészének gondolatmenetében ez a szemelvény zökkenő nélküli folytatása az előtte álló sorokénak, *szereplőváltása* mégis a későbbiekben beteljesedő fordulatnak az előkészítése. Ugyan-is Gábor angyal helyett itt a *lírai elbeszélő* ragadja magához a szót.

A beszélő cseréje a kijelentések hitelességét, hatóságukat kiterjesztését szavatolja. Hiszen az beszél, aki a jellemzettekhez és tulajdonságaikhoz a legközelebb férkőzhet. A mindentudó - mert a XIX. század első felében még az - poéta szól, aki Isten mindent látó küldöttének tapasztalataival azonosul, sőt tovább is fejleszti azt.

Mire is készül itt és most - jöllehet csak a következő részletben mondja ki a végső szót - a költővel egylényű elbeszélő?

Történeti mondók, legendák, históriás énekek, karcolatok, egyéb írásos és szóbeli hagyomány felhasználásával *nemzeti jellemrajzok* elkészítésére.

Múltból merít megszívlelendő tanulságot a jövőendő - a reformkor - embere számára. Ismert és elfeledett nemzeti hősök jelleméből, tulajdonságaiból, tetteiből, magatartásából erkölcsiségünk, lelkeségünk nemzeti panteonját alapozza Vörösmarty Mihály ezzel a művével is.

Nemcsak a szenvedés, a balsors, a kudarc kimondása, elfogadása és tartós vállalása eredményezheti nemzeti nagykorúságunkat (Kölcsey Ferenc: Himnusz), Vörösmarty „Hedvig”-jében feltárul a nagykorúsodásnak *más útja* is. A szépségen és boldogságon át vezető égi felelősségű és tudatosságú út, ami a *hit* legnagyobbodásával jár együtt. Hit abban, hogy van küldetésünk, van ittlétünknek és ígylétünknek rendeltetése. Hit abban, hogy más nemzetek, más országok számára is lehetünk folytatható, követhető példák. Azaz van kozmoszteremtő - rendet, rendezettséget hozó - folytonosságunk országunkban, sőt országunkon túli környezetünkben is.

Fontos az *angyal* - „más világ lakója” - gondolkodásától, szemléletétől, tapasztalásától elütő költői látásmód. Azaz a *hit* Isten áldást adó szándékának (áldó égi csók!) és az emberek fogadókészségének nem könnyű, de együttes egymásra találása.

76-83. Az imént előrebocsátott megállapítások, tételek, kijelentések most *konkretizálódnak*.

Gábor angyal ugyanis egy országot pillant meg. Az országot, a benne élő nemzetet és királyát *jellemzi*. Inkább belső tulajdonságokat sorol, kevésbé külsőket.

Az itt élő „nemzet messze napkeletről” jött. (Mesei, mondai kötődés múlthoz, eredethez!) „Boldog és nagy, gazdag és hatalmas”. Messze földön parancsol. Nagy királya jó; Istennek kijáró hódolat övezi. A gyönyörködve szemlélődő elbeszélő *késleltetve* mondja ki: az ország Magyarország, királya pedig Nagy Lajos (1342-1382-ig uralkodott) Budában. A történelmi meghatározottságot a nevek biztosítják: Duna, Buda, Lajos király, magyar.

84-119. A látottak hatására az angyal letelepszik. Vár és szemlélődik. Egyszer csak megmozdul a lég, és „Rózsafelhő szálla fel Budából, / Rózsafelhő a 'Sasok' hegyéig;”.

A konkretizálás a személyesülés fázisába jut. Ennek megjelenítésére az újabb *párbeszédes* részletben naiv, világi, de bensőséges, Istent dicsérő, hálaadó liturgia bontakozik ki előttünk. Kérdésből és feleletből szövődő *profán litániára* emlékeztet. A litánia ismétlésességének több változatát sorakoztatjuk fel.

A kérdező Gábor angyal. A megszólított válaszadók sorrendben a következők

1. *Rózsafelhő*: Szűz leány arcáról szállt fel, tart az égbe, hogy a szép arc kegyes teremtőjét dicsérje.

2. *Barna felhő*: Szűz leány hajának lebbenése, szállva tart az égbe, hogy a szép haj teremtőjét dicsérje.

3. *Két csillag*: Szűz leány pillantása, szép kék szemek sugárzása, hogy Istennek szépségükért hálát adjanak.

4. *Sugár*: A leány termetéhez illő. A szépség teremtőjét köszönti szépségével.

5. *Sánta hangya*: Morzsát cipel a hegyre.

A litániába ágyazott parányi *elbeszélés* - szövegintarziának nevezhetjük - Hedvig (már a korábbi tárgyiasítások is őt rejtik) jószívűségét, segítőkészségét mutatja be a közvetett Isten - dicséret szép példájaként. Ugyanis a teremtés szándékából fakadóan a kiszolgál-

- 85 'S a' hogy ott ült a' magas tetőkön,
Mint ezüst láng, mint egy üstökös fény,
Rózsafelhő szálla fel Budából,
Rózsafelhő a' Sasok' hegyéig:
'S Gábor angyal ígyen szóla hozzá:
90 „Rózsafelhő! honnan és hová mégy?”
„„ Szűz leánynak arcziról 's az égbe.
Hála isten, hála szent erődnek!
Hogy kegyedben szép arcot teremtél.””
'S felleg szálla ismét, barna felleg,
95 Mint az árnyék, mint az éj' palástja;
'S Gábor angyal ígyen szóla hozzá:
„Barna felhő! honnan és hová mégy?”
““ Szűz leányhaj' lebbenése voltam.
100 Hála isten, hála szent erődnek!
Hogy setétlő szép haját teremtél.””
Csillag is szállt kettő fel Budából:
Szűz leánynak pillantási voltak,
És imádni kezdték: „„ hála isten!
Hála hogy szép kék szemet teremtél.””
105 Egy sugár is, termetéhez illő,
Felhatott a' termetért köszönni;
Végre sánta hangya hajta morzsát
Felfelé a' legmagasb tetőig;
'S Gábor angyal ígyen szóla hozzá:
110 „Sánta hangya, honnan és hová mégy?”
Az pedig megállt válaszolván:
““ Hála isten, hála szent erődnek!
Kis fiammal költözém Budában,
'S kő esék rám; de király' leánya,
115 Szép 's kegyelmes Hedvig fölsegíte,
'S mondá: hangya! kelj föl, 's menj fiaddal.
'S fölkelék, de megfogadtam akkor,
Hogy nevének emléket hozok föl.””
Szólt, a' morzsát feltolá, 's tovább ment.
120 Gábor angyal látva hallva mindent,
A' mit angyal hallhat, emberek nem,
Új örömmel, új reménnyel indúlt,
'S nagy Lajosnak várlakába szállott.
'S im király' leánya Hedvig ott ült
125 Ifjúsága' hajnalköntösében,
'S rózsafelhők arczi, szép hajának
Gyenge fodra barna köd valának,
'S minden a' mi kellem és gyönyör van,
Harcban állott termetén, vonásin;

- 130 'S a' szemérem' diadalma rajtok
Mint királyné ünnepelt szeliden.
Gábor angyal a' hogy látta mind ezt,
Elborúla lelke tisztelettel,
'S így imáda: „hála, hála isten!
135 Hogy kegyedben szép leányt teremtél.”
A' királylány csendes ámulattal
Ült azonban: a' szent könyv előtt
Nyíltan állt, 's a' vérvívó magyarnak
Régi nyelvén új csodát beszéle.
140 A' teremtés' titka, isten, ember
'S a' világ valának följegyezve
Szent soraiban, és az élet' álma:
A' nagy, a' várt, rettegett jövendő,
Mellyre holtak sírból fölriadnak,
145 'S földdel a' magas menny összerendül;
Vég bíró pedig lesz a' nagy isten,
'S jót, gonoszt a' szív szerint ítélend:
Mind ezek 's több fel valának írva,
'S Hedvig olvasá a' szent ígéket,
150 'S így tűnődék rajtok önmagában:
„Ím ezek mi szép ígék, mi szentek!
Lengyelország' hős királya férjem,
Kit szívemben hordok, hű jegyelted!
Nem leend-e megvetett ajándék,
155 Majd ha fényben eljövendesz értem,
'S én kitérom a' csodák' világát
Ifju, hős, de még vad nemzetednek?
Durva nyelve, mellyen eddig a' düh,
'S a' harag' vad győzödelme hangzott,
160 Általam most szent ígékre hajland;
A' teremtés' titka és az üdvé
Nem leendnek messze föld' virágit;
Szent körökbe mindenik betérhet,
És az élet' fájáról gyönyörrel
165 Dús, öröklő éveket szakaszthat.”
Gondolá, és elfogadta szíve.
Számylebegve függé Gábor angyal
Vállain a' szép királyleánynak,
'S kedvteléssel, 's üdvözült gyönyörrel
170 Néze által rá, 's a' szép sorokra.
Majd hogy el lön a' szándok fogadva,
A' leányra áldó csókja szállott;
Égi ajka, mint a' gyenge szellő
Lágyan ére legszebb földi ajkat,
175 'S csattanása, mint ezüst harangé,
Mondhatatlan kedves és muló volt.

1829

tatott állat az emberben találja meg és méltányolja Isten minden apróságára figyelő, gondviselő jóságát.

A hegyre fölhurcolt *morzsa* Hedvig segítő jószívűségének *emlékműve*.

A leíró - jellemző részek viszonylagos statikussága a kis elbeszélés dinamikájában éri el csúcst. Arról beszél, hogy minden szép tulajdonságnál fontosabb a *tett*, a cselekvés Isten nagyobb dicsőségére. Különösen az, amit az érintettek kívül más nem lát, nem hall!

120-135. A látottak és hallottak Gábor angyalt új örömmel, új reménnyel töltötték el. Szertefoszlott korábbi kedvetlensége, ami a feladat teljesíthetlensége miatt fogta el. Lajos király várába száll, Hedvigre lel "ifjúsága hajnalköntösében", szépsége, szemérmessége nem hivalkodó pompájában. Ekkor hálafohász emelkedik lelkéből a legszebb szépség teremtőjéhez. Ezzel a „Te Deum ...” részlettel válik igazán magasztossá a profán litánia.

A természetes és a természetfölötti költészeti szintézise megvége szemünk láttára; sőt lelkünk átváltozások részvételével. (A bármikor olvasó sem marad ki belőle!) Alighanem ez a profán *elmélkedéses imádság* a költemény érzelmi, gondolati, képi és zenei csúcspontja.

136-149. Az angyal fohászában eget és földet átölelő képe után jóval kisebb kiterjedésű, de annál szuggesztívebb jelenet *elbeszélő* bemutatása következik. Hedvig csendesen ül szobájában, előtte a nyitott magyar nyelvű Biblia. Elmélyülten olvas: Istenről, emberről, világról, a teremtés titkáról és az élet félelmetes álmáról. Az eszkatologikus végről, amikor Isten, a nagy és igazságos Bíró jót és gonoszt egyképpen megítél.

A részletben a teremtés, az élet, a történelem és az elmúlás végtelen távlatára válik érzékelhetővé. Továbbá az, hogy a „szív” életbeli viselkedése és értékessége a végső megmértetés súlymértéke.

150-165. Folytatásképpen a fentiekkel azonos helyzetben és belső állapotban Hedvig tűnődését hallhatjuk. Mintha fennhangon nemzetéhez és vőlegénye (II. Ulászló néven lengyel király; a Jagelló-dinasztia megalapítója) nemzetéhez, a litvánokhoz beszélne; *elmélkedne* nászajándékáról. Azaz leendő férje nemzetének keresztény hitre téréséről, térítéséről Hedvig cselekvő közreműködésével. Majd ennek nyomán a gondolatmenet a kibontakozó közös történelmi jövendőnek - amely virágokban dús, gyümölcsökben gazdag, üdvösségben pedig teljes -, éber megálmodásában folytatódik.

Immár majdnem a költemény egészét végiggondolva elmondhatjuk, hogy ez a múltból előhívott legenda a nemzet, a magyarság ittléteinek küldetésességéről is figyelemre méltó dolgokat mond. Másképpen fogalmazva a magyarság történelmi szerepének mivoltáról is szól, mégpedig annak kevésbé tudott, ezért kevésbé hangoztatott nézőpontjából.

Mi ez a költemény művészetével áttételessé tett és felfokozott sajátosság?

A mindenkor belső és külső vad erőknél (itt és most: Jagelló, litvánok!) a megszelídítése, munkába, sőt szolgálatba állítása a térség, Európa egyetemes békéjéért, harmóniájáért. Eszköze pedig a bibliai tanítások közkinccsítése, a kereszténység örökké időszerű megisméltése.

166-175. Gábor angyal tehát magyar Hedvigben megtalálta az Égnek tetsző földi szépséget, akinek lelke - tudata maga a földre ereszkedett menny. A királyleány személyisége - Vörösmarty lírai próféciája szerint - nem más, mint a mindenkor időszerű egyéni emberi és közösségi nemzeti program. Az a program, ami tetszik Istennek, s amit Gábor angyal csókjával el is fogad és megszentel.

A természet- és történelemfölötti tartományokat is bejáró legenda itt a földön, Magyarországon, méghozzá történelmi időben

(XIV. század!) ér véget. Emelkedetten, megszentelődve! Ugyanis Isten, természet, ember, történelem és élet ebben az e világi befejezésében összpontosul; minden szándék és tulajdonság ide csatlakozik, minden cselekvés hordozta eszme itt kapcsolódik végérvényesen egymásba. Minden itt zárul le.

Vörösmarty a történetbeli jellemvonásokkal olyan eszményképet festett, amely a számára rendelt időben nemcsak nemzeti, hanem átfogóbb, európai érdekű feladatot is megoldott. Költészeti megörökítésével pedig megismételhető, követhető példát adott más korok - így napjaink - embere számára.

A „Hedvig” című legenda, mint a *nemzeti történetmondás* középkori gestából és legendából merítő romantikus reinkarnációja egy nagyobb, *nemzeti pedagógiai* szándékú költői vállalkozásnak igen sikeres darabja.

A vállalkozásnak művekben való megformálását és éltetését az ekkoriban (1820-as években!) induló reformtörekvések sürgették. Ugyanis a reformkorig főlhalmozott feladatot jól megoldani - Vörösmarty hite szerint - csak az az ember képes, akinek élete múltbéli meghosszabbításában - nemzeti múltjában - minták és követhető példák találhatók. Ehhez valamennyi nagy- és kispikai munkáját az egyetemes *nemzeti jellemtan* - mint történeti példatár - költészeti megvalósításának rendelte alá.

Így lehet a „Hedvig”-ből szorosan csatlakozó adalék a fent említett jellemtanhoz. Hatásos festmény külső és belső tulajdonságokból a női szépségről, közelítéssel a reformkorban kívánatos nemzeti karakter nem csak női ideálképehez.

A legenda hiteles megismertetésének számtalan szempontját ebben a dolgozatban figyelmen kívül hagytuk. Nem esett szó a legenda koncentrikus körökkel ábrázolható szerkezetéről; a cselekmény különböző szövegminőségeinek sajátosságairól -, a legenda műfajáról és legalább vázlatos históriájáról a magyar irodalom történetében; a szereplőkről mint kapcsolatrendszeréről; a mű időviszonyairól, történelemhez kapcsolódásának tanulságairól; képekről; szóképekről; alakzatokról, tehát a költemény versbeszédének stílusjegyeiről; romantikus voltáról; irodalomtörténeti fogadtatásáról és méltató utóéletéről.

A felsoroltakat azért jelezve egyetlen vizsgálati szempont szerint igyekeztünk következetesen és kimerítően végiggondolni a művet. Azaz a történetet - cselekményét, meséjét - a költői történetmondás távlatába helyezve végigjárni.

A szemlélődő, érvelő séta „mondhatatlan kedves és” - talán mások számára is - el nem „múló volt”.

